

ואולם יש מקום לומר שבעצם יש לילך אחר הרוב, ורוב מלאכות בסקילה, אלא שלענין סקילה בפועל אי אפשר להרוג מספק הגם שיש רוב, כי אין הולכים בפקוח נפש אחר הרוב, (וגם לענין דין מיתה — ע' תוס' סנהדרין פ זבחים עא), ואולם כשדנים על חומרת האיסור, יש לדון אחר רוב המלאכות שהן בסקילה. [אך יש מי שכתב שאין הולכים כאן אחר הרוב, משום 'קבוע'. ויש לעיין בדבר]. (עפ"י שו"ת דובב מישרים ח"ג פב.

א. יש להעיר, גם אם ננקוט כאן דין 'רוב', הלא מכל מקום אין ודאות גמורה לפי האמת, (ובפרט לדעת הסוברים שכל 'רוב' גדרו כספק), ואם כן לכאורה עדיף ליתן לחולה דבר שאיסורו מבוסס על דין 'רוב' מאשר איסור ודאי בהחלט. (זכר לדבר, מדאמרינן 'אין ספק מוציא מידי ודאי' במקומות מסוימים שיש רוב, דמכל מקום אינו מוציא מידי ודאי — ע' פסחים ט. וברש"י). וצריך בירור.

ב. מדברי הרמב"ם (שבת ז, א) דייקו האחרונים שפסק דלא כאיסי. (ע' שו"ת ערוגת הבושם או"ח עט; פתיחת הפמ"ג להל' שבת; מנחת חינוך לב, א; שבט הלוי ח"א טז). וכבר התוס' הראו מקור לדעה החולקת.

ג. ע' במאירי כאן, שאיסי בן יהודה מרמוז על מלאכת הבערה, שללאו יצתה (כדעת רבי יצחק) ואין בה מיתה. ובשבט הלוי (שם ונכפל בח"ו צ) תמה כיצד מתישבים דבריו עם האמור בגמרא ששאר המלאכות בספק סקילה.

ד. נפקותא נוספות בנידון זה — ע' בפרי מגדים בפתיחה להל' שבת, כ. ובמה שתמה עליו בשבט הלוי ח"א טז).

*

'... וראיה לזה, כי נתנו חכמים טרטיא ופלטאי שיש לו דין רשות הרבים — שהם רחבים ט"ז אמות, שתראה כי אין שטח גמור רק על ידי רוחב ט"ז. ודבר זה ענין עמוק ומופלג, ארמוז לך דבר מה להודיע לך כי כל דברי חכמים בחכמה עמוקה מאוד מאוד. וזה כי המקום שהוא מקום פרטי של אדם הוא ד' על ד', כמו שאמרנו בכ"מ דבר זה, וד' אמות על ד' אמות מקיפין אותו ט"ז אמות. ודבר זה ראוי אל מקום רבים שהרבים עוברים בו, דהיינו שמתפשט זה המקום שהוא מקום היחיד שהוא מספר ארבע בלבד, להיות מקום הרבים דהיינו שמתפשט בכל ארבע צדדין...' (מתוך 'נצח ישראל' למהר"ל מפרג, יז).

דף ז

זהכרמלית. אטו כולו נמי לאו כרמלית נינהו? כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן: לא נצרכה אלא לקרן זווית הסמוכה לרשות הרבים... — כלומר, זו היא עיקר גזרת כרמלית שגזרו חכמים, משום אותם מקומות הסמוכים לרשות הרבים הנראות כרה"ר. וכל שאר המנויים בברייתא, כגון ים ובקעה, משום לתא דקרן זווית נאסרו, שהיא עיקר 'כרמלית' (בעל המאור).

ומה שאמרו על קרן זווית 'כי כרמלית דמי' — והלא היא היא מקור דין כרמלית — הכוונה ככרמלית במשמעותו המקורית, דהיינו מקום כמים וגנים, כמו 'אל ארץ הכרמל' 'ערו וכרמלו'. כלומר, קרן זווית הואיל ואין תשמישה נוחה לרבים, הרי היא דומה לכרמל שאין הרבים מצויים להלוך שם.

רש"י ור"ן כתבו 'לא נצרכה — להוסיף כרמלית אחרת'. נראה לדקדק קצת שאין קרן זווית עיקר גזרת כרמלית כדברי בעה"מ.

‘דאע’ג דוימנין דדחקי ביה רבים ועיילי לגוה, כיון דלא ניחא תשמישתיה כי כרמלית דמי’ — פירוש ‘לא ניחא תשמישתיה’ היינו תשמיש ההילוך, שאין נוה לילך שם, לפי שבקרן זוית אנשים פורקים משאם ומניחים אותם ועומדים ל’פוש, מה שאינם רשאים לעשות כן ברשות הרבים (עפ”י תוס’ הרי”ד).

‘אמר ר’ זירא אמר רב יהודה: איצטבא שלפני העמודים נידון ככרמלית’ — יש לבאר מה בא רב יהודה להוסיף על האמור בבבלייתא ‘והאיסטוונית’ (‘איצטבא’ ‘איסטוונית’ ‘סטיו’ — היינו הך. וע’ ברכות לג: ובשור”ת אגרות משה אר”ח ח”א קלז)?
אולי בא לחדש, אפילו אצטבא שאינה גבוהה שלשה, אינה בטלה לרשות הרבים מפני שהיא נמצאת לפני העמודים ואינה נוחה לידרס (עפ”י רשב”א).
ויש מתרצים בכיוון הפוך: אף על פי שהאיצבאות הללו עומדות בין העמודים, שכל העולם דורסים עליהם, אינן בטלות לגבי רשות הרבים (תוס’ רי”ד).

(ע”ב) ‘ואקילו בה רבנן מקולי רשות היחיד ומקולי רשות הרבים, מקולי רשות היחיד דאי איכא מקום ארבעה הוא דהויא כרמלית ואי לא מקום פטור בעלמא הוא’ — היה יכול לומר רק ‘מקולי רשות הרבים’, שהרי אין רשות הרבים פחותה מארבעה. אלא אם היה לומד הכל מרשות הרבים, היה ניתן להקשות מדוע לא למדו מרשות היחיד, לכן למד משניהם. (עפ”י ‘חדושי הרי”ף’).

אולי יש לומר שזה שאין רשות הרבים פחות מארבעה אין זה משום חסרון ב’רשות’ וחשיבות המקום, אלא משום ששטח כזה אינו משמש לרבים, אבל לו יצויר שהרבים היו משתמשים בפחות מזה, היה לו דין רשות הרבים, (ואעפ”י שאין ‘רשות’ פחותה מארבעה, אפשר שהגדרת רה”ר מעצם מהותה הוא מקום שאינו מוגדר כ’רשות’ היחיד, ובלבד שישתמשו שם רבים, ואין צורך בשם ‘רשות’ באופן חיובי), ואם כן, כרמלית שמעצם הגדרתה אינה עשויה לרבים, היה מקום לומר שהיא קיימת גם בפחות מארבעה, לולא שנתנו לה דיני רשות היחיד.

דוגמא לדבר, משיטת כמה ראשונים שדבר המוגבה בתוך כרמלית שאינו רחב ד’, דינו ככרמלית ולא ‘מקום פטור’ (ע’ אר”ח שמה, יט. דלא כדעת רש”י בד”ה דעד), הגם שברשות הרבים כי האי גוונא הוא מקום פטור, ומדוע לא נתנו בו קולת רה”ר — אלא רק לענין רשות הרבים מקום שאין הרבים משתמשים בו מוגדר כמקום אחר, אבל בכרמלית אין שימוש הרבים מעלה ומוריד).

‘אמר אביי: ואם חקק בו ד’ על ד’ והשלימו לי’ — מותר לטלטל בכולו... — כתבו הראשונים: גם אם החקק מופלג מן המחיצות, מועילות המחיצות לעשותו רשות היחיד. והקשו, מאי שנא מסוכה שאינה כשרה אלא אם החקק בתוך שלשה טפחים לדפנות (כנסוכה ד.). כמה תירוצים נאמרו בדבר:

בסוכה יש דין נוסף, שהמחיצות יהיו מגיעות לסכך, וכשהחקק מרוחק אין הדפנות מגיעות לסכך שכנגד החקק, [שרק שם יש חלל עשרה טפחים] (עפ”י תוס’); —
כאן הרי מדובר שיש מחיצות עשרה בבית מבחוץ, בצירוף עובי התקרה, הרי שהחקק אינו נצרך להחל שם ‘מחיצה’, לכך אינו צריך שיהא סמוך אליה, אבל שם שאין מחיצה עשרה אלא בצירוף החקק, אם הוא מרוחק אינו מועיל לעשות ‘מחיצה’ (עפ”י תוס’ ישנים; רא”ש ועוד. וע”ע באריכות בחזו”א סה ס”ק סא ואילך); —

בסוכה יש הלכה של 'דפנות' ואילו ברשויות שבת אין דין במחיצה כשלעצמה אלא המקום הוא שצריך להיות גדור מסביבו, הלכך מצטרף החקק עם המחיצה החיצונית, כי סוף סוף מקום החקק גדור בעשרה. (כן מובא בשם הגר"ח מבריסק ועוד — ע' רשימות משיעורי הגר"ד סולוביצקי ריש סוכה (והביא שם בשם הגרמ"פ. וכן מוזכרת סברה זו באגרות משה או"ח ח"ה כה, ד). ויסוד הדבר נמצא כתוב בחדושי הריטב"א כאן. וע' ברכת מרדכי ח"א לא; בירור הלכה סוכה ד).

(כתב בשו"ת שבט הלוי ח"א קכה): מפשטות קושית הראשונים נראה שנקטו כהנחה פשוטה שבית שאין בתוכו עשרה וקריו משלימו לעשרה, אין תוכו כרשות היחיד מדאורייתא, כי אם ננקוט (כמו שצדד בבאר הלכה שמה, טו) שמהתורה הוא רשות היחיד וחכמים הם שגזרו שלא לטלטל בו, מאי קושיא, שמא כאן הקלו יותר שאפילו החקק מרוחק מהמחיצות מועיל, כי באמת הבית הוא רה"י, אבל בסוכה שודאי היא פסולה מדאורייתא כשאין בתוכה עשרה, לא הקלו — אלא משמע מהשוואת הראשונים, שגם בשבת הנידון הוא על דין תורה.

ולכאורה נראה לדחות הראיה מכאן, כי אם מן התורה נחשב שיש כאן מחיצות עשרה (משום הצטרפות עובי התקרה), גם בסוכה אין חסרון משום 'דפנות', וזה שהיא פסולה מדאורייתא אינו אלא משום 'דירה סרוחה' (כפ"ק דסוכה), ולענין דירה סרוחה אין שום חסרון במה שהחקק מרוחק מן הדפנות, שהרי במקום החקק אינה דירה סרוחה כלל, והלא הלכה היא להכשיר גם כשהדפנות מרוחקות משום 'דופן עקומה', ורק משום שחסר בשם 'דופן' אין לומר כאן 'דופן עקומה', כמבואר בסוכה ד, הלכך אם לענין שבת די מהתורה במחיצה כזו, גם הסוכה היתה צריכה להיות כשרה. וזהו שהקשו הראשונים.

אמנם בשבט הלוי שם כתב עוד 'הוכחה מוחלטת' מדברי התוס' להלן ח. שמהתורה תוך הבית אינו כרה"י. וכן הוכיח החזו"א (סה, סז) מהתוס' ד"ה והלכה).

'אלא לאו שמע מינה בכותל דלית ביה חור' — ואם תאמר, יעמיד בכותל שיש בו חור וכגון שאין בעובי הכותל ארבעה טפחים, שאין שייך בו לחקוק ולהשלים. יש לומר, רוב כתלים עוביים ארבעה (חדושי הר"ן). וכ"כ בספר חדש האביב. וראה גם רש"י ותוס' להלן ט. סתם עובי החומה אינו פחות מד'.

דף ח

'אלא הכא באילן העומד ברשות היחיד ונופו נוטה לרשות הרבים...' — ונקט 'על גבי זיו כל שהו' כי אם הוא רחב ארבעה והוא גבוה למעלה מעשרה טפחים, לא היו חכמים חולקים מפני שהוא מהוה רשות היחיד — לדעת רבי יוסי בר' יהודה (ה). שאמר נעץ קנה ובראשו טרסקל, דינו כרשות היחיד. (רשב"א — בתוס' ד: ד"ה באילן). או בדרך זו: אילו נקט 'זיו' סתם היינו אומרים טעמו של רבי אינו משום 'שדי נופו בתר עיקרו' אלא מפני שסבר כר' יוסי בר' יהודה. (ר"י בתוס' שם).

'זרק כוורת לרשות הרבים, גבוהה ו' ואינה רחבה ו' — חייב. רחבה ו' — פטור' — שני טעמים נאמרו בדין זה; רש"י פרש שאין חייבים משום הוצאה אלא על זריקת חפצים, לא על זריקת רשויות, ולכך פטור על הכוורת הרחבה ששה, מפני שהיא מהוה רשות לעצמה. אבל אינה רחבה ו', הגם שהיא 'כרמלית' — פרש רש"י — אין כרמלית 'רשות' לעצמה מן התורה, הלכך חייבים על זריקתה. ואולם הרי"ף והרמב"ם והתוס' מפרשים טעם הפטור, לפי שהכוורת מיד עם הנחתה נעשית רשות היחיד, נמצא שזרק מרשות היחיד לרשות היחיד.

ויש לשאול לפי טעם זה, גם בשאינה רחבה ששה ייפטר משום שהוא כמניח בכרמלית, והרי גם